

Nieuwjaarstoespraak Gouverneur Theo Bovens, 2 januari 2019 in Gouvernement aan de Maas

(Gesproken woord geldt)

Dames en heren,
Alle Limburgers uit geboorte of begeerte
En zij die nu nog niet weten liever Limburger te willen zijn in
deze zaal aanwezig, of meekijkend via Facebook

Welkom in dit Gouvernement aan de Maas, welkom in het nieuwe jaar.

Mag ik u allen – ook namens Provinciale en Gedeputeerde Staten – een bijzonder gelukkig nieuwjaar wensen. Een bijzonder gelukkig nieuwjaar in **een Limburg dat eigenlijk best wel lekker loopt**.

Dames en heren dit is de achtste maal dat ik hier een nieuwjaarstoespraak mag uitspreken. En ik al drie keer een Limburgse verjaardag met u heb mogen vieren. Toen we 150 jaar werden in 2017; 175 jaar in 2014 en 200 in 2015.

Dit jaar voeg ik daar graag een 100^e verjaardag aan toe; plus – vooruit - nog eens drie verjaardagen, en wel die van onze vrijheid – 75 jaar, onze transitie – 45 jaar en onze democratie, die in deze vorm dit jaar ook 100 wordt.

[100 jaar Limburg]

Maar allereerst dus: onze 100^e verjaardag

Of zal ik het maar meteen als een vraag stellen: onze 100e verjaardag?

Want wie - zoals velen van u - hier elk jaar het glas komt heffen op het nieuwe jaar, weet inmiddels dat mijn geschiedenisquiz inmiddels traditie is....

Maar laat ik de vragen deze keer anders stellen...

Weet u nog waarom we onze 200e verjaardag vierden?

... Omdat wij toen - in 1815 - het levenslicht zagen onder de naam Limburg. Wij - twintig jaar eerder bijeengeharkt door de Fransen en nu gedirigeerd door zij die Napoleon versloegen - wij werden nu een nieuwe provincie in het eveneens nieuwe Koninkrijk der Nederlanden.

Een koninkrijk dat wij 15 jaar later mede kraken door onszelf Belg te maken...

En onze 175e verjaardag?

... Omdat ons Limburg toen - in 1839 - haar huidige vorm kreeg.

Als de grote machthebbers nu het oorspronkelijke Limburg in 2-en snijden; ons deel terugfluiten naar Nederland; en ons óók als Hertogdom Limburg lid maken van de Duitse Bond. En wij dus in feite een dubbele nationaliteit krijgen.

En onze 150e verjaardag?

... Die vierden wij twee jaar geleden omdat de Duitse Bond uiteen klapte en wij toen - in 1867 – uniek van en in Nederland moesten worden. Maar niet echt van harte...

Maar waarom dan nu onze 100e verjaardag?

Omdat wij 100 geleden zonder aarzelen 'nee' zeiden toen België ons claimde als compensatie voor het geleden oorlogsleed.

Nu blijkt heel duidelijk dat anderen ons misschien wel hebben gekneed en gesmeed, maar dat wij onszelf nu hebben geëmancipeerd.

Zelf hebben geëmancipeerd van onwillig en vreemd nakomertje tot volwaardig lid van de familie. In een brede volksbeweging, die velen meeneemt naar een zelfbewust Limburg.

Een zelfbewust Limburg,

- dat net voor het eerst – met Charles Ruys de Beerenbrouck – een minister president heeft geleverd;
- zich geliefd voelt door het zwarte goud in haar bodem;
- en zich gezegend voelt dat de verschrikkingen van die vreselijke oorlog aan haar voorbij zijn gegaan...

Kortom, dames en heren, de meest internationaal gelegen en gevormde provincie kiest 100 jaar geleden voor het eerst zelf en écht bewust voor een bestaan binnen Nederland...

Misschien noem ik deze verjaardag dan ook beter de 100e verjaardag van onze emancipatie als unieke Nederlander...

En nu 100 jaar later, dames en heren, mogen we eigenlijk wel spreken van een nieuwe emancipatiegolf. Kiezen we wederom onze eigen - succesvolle - weg..

Want Limburg - ik zei het al - loopt eigenlijk best wel lekker

We zijn tegenwoordig immers **Bronsgroen én Bright**; met een innovatieve kenniseconomie gebouwd door een haast heilige Limburgse drievuldigheid: ondernemers, onderzoek en onderwijs & overheid. Die meer dan gemiddeld investeert in innovatie. Binnen Nederland spendeert enkel Noord-Brabant hier per inwoner meer aan...

En naast **Bronsgroen & Bright**, zijn we tegenwoordig ook **robuust**.

Dan kunnen we op het ene front misschien wel banen verliezen, maar die werknemers kunnen nu wél meteen ergens anders aan de slag. De dalende trend in onze werkloosheidscijfers laat zich in ieder geval niet stoppen ...

En naast **bronsgroen & bright en robuust**, blijven we ook **grenzeloos van aard**

Leidde onze jarenlange lobby in Den Haag om ook meer grenzeloos te kunnen acteren, vorig jaar al tot meer nationale aandacht voor een buurlandenbeleid; zes weken geleden ontmoetten Den Haag en Düsseldorf elkaar ook echt voor een eerste regeringsdialoog, met uiteraard een grote Limburgse input..

Natuurlijk, de nog niet rijdende drielandentrein tussen Aken en Luik via Maastricht leert dat we er nog niet zijn. Maar de wil om ons door de wirwar van verschillende nationale regels heen te worstelen, die wil groeit...

En niet alleen met burens van Noordrijn-Westfalen maar ook met die uit België: Frans-, Duits- en Nederlandstalig...

Maar kortom dames en heren, was 'nee' het woord van die eerste emancipatiegolf, nu door het 'ja' van de tweede, rechtvaardigt ons eigenlijk best wel lekker lopend Limburg de mantra die ik al enige jaren voer; en wel: Limburg maakt Nederland groter.

Bronsgroen en Bright, robuust en grenzeloos zou ik daar nu zelfs aan willen toevoegen: Limburg voorziet Nederland van een G-Kracht, een zachte G-Kracht...

Tom, Max en Lieke én André brachten dat in 2018 dat bijvoorbeeld weer prachtig in praktijk... Net als Dylan Haeghens met zijn eerste speelfilm en Lex Uijting die zich met zijn *Nao 't Zuuje* de Top 2000 binnen zong...

[75 jaar bevrijding]

Dames en heren, naast 100 jaar Limburg beginnen we dit jaar ook met het vieren van 75 jaar bevrijding.

Waarbij de inwoners van Mesch op 12 september 1944 de eerste Nederlanders waren die weer aan vrede en vrijheid mochten proeven, maar het tot 3 maart 1945 moest duren totdat ook het laatste Limburgse dorp – Arcen - werd bevrijd werd.

Het waren zes lange maanden waarin vooral Midden- en Noord-Limburg het bijzonder zwaar kregen. Bijzonder zwaar met vele slachtoffers en schade; met kerkrazzia's en executies; met bombardementen en hachelijke evacuaties...

75 jaar leven we nu al in vrede en vrijheid. Waarbij zij die de oorlog nog hebben meegemaakt kleiner en kleiner in aantal worden. Toch heeft het Limburgs Burgercomité '75 jaar bevrijding' meer dan 100 ideeën ontvangen om samen de bevrijding te vieren. Samen in de breedste zin van het woord: van noord tot zuid, van jong tot oud en dit keer soms óók mét de burens. Iedereen meenemen, is ook bij deze vieringen ons motto

En sinds vandaag weten we dat het fonds – het Nationaal Fonds voor Vrede, Vrijheid en Veteranenzorg –een extra subsidiepot van 9 ton beschikbaar stelt. Met name om óók jongeren, mee te nemen bij ons bevrijdingsfeest.

Een bevrijdingsfeest, waarmee we in feite 75 jaar leven in vrede en vrijheid vieren. Een vrede en vrijheid die we ook te danken hebben aan een meer verenigd Europa. Een meer verenigd Europa dat de Brit Winston Churchill al meteen na de oorlog opperde als beste optie om voor altijd de vrede te winnen....

U weet, dames en heren, het was in deze zaal - in december 1991 - dat mannen als François Mitterand, Helmut Kohl en onze eigen Ruud Lubbers onderhandelden over dat verenigd Europa. En dat een paar maanden later – in onze Statenzaal hierboven – het Verdrag van Maastricht werd getekend.

Voor deze historische gebeurtenis hebben we in 2018 het Europees Erfgoedlabel ontvangen. Vandaar dat er nu een plakkaat naast onze poort prijkt met de tekst: ' Europa begint hier' .

Maar wat ons betreft staat daar: 'een beter Europa begint hier'. En die ons zijn dan de gemeente Maastricht, de universiteit en de provincie Limburg die dit voor elkaar willen krijgen met het programma *Working on Europe*. Voor een Europa dat iederéén meeneemt.

[45 jaar transitie]

Dames en heren, nog geen twee weken geleden - op 21 december - speelde Borussia Dortmund een thuisduel in speciale shirts met de opdruk *Danke Kumpel* op de borst. Op dezelfde dag overhandigt zo'n *Kumpel* - voor de lift waar hij en zijn kompanen net zijn uitgestapt - daar overhandigt hij het laatste in Duitsland gedolven zwarte goud aan president Frank-Walter Steinmeier. In aanwezigheid van zo'n 500 gasten waaronder EU-voorzitter, Jean Claude Juncker. Een koor zingt het mijnwerkerslied '*Gluck auf, der Steiger kommt*' ... Ik vermoed dat velen in Limburg de beelden hebben gezien, de woorden zachtjes meezingend...

Hoe anders ging het 45 jaar geleden hier in Limburg als op 31 december 1974 de laatste mijn – de Oranje Nassau I – sluit. In een sobere, sombere plechtigheid op het gemeentehuis van Heerlen overhandigt de mijndirecteur de laatste steenkool aan burgermeester Frans Gijzels. Geheel in stijl met het zwart dat hier snel onder het groen moest verdwijnen, alsof het nooit had bestaan. En de mijnstreek maar snel op zoek moest naar nieuw werk, nieuw leven, een nieuwe samenleving.

Achteraf gezien, dames en heren, kunnen we stellen dat deze transitie veel te snel ging. Te snel voor veel van die mijnwerkers, hun gezinnen en kinderen, die op een te grote achterstand raakten . Een achterstand die tot op de dag van vandaag nog niet volledig is weggewerkt.

Al beschikken we nu wel over de middelen - **nu Limburg eigenlijk best wel lekker loopt** - om een inhaalslag te maken voor alle Limburgers die het nog niet goed - of niet goed genoeg - hebben. Hiervoor pompen we immers niet alleen miljoenen in onze economische, maar ook en vooral – om iedereen mee te nemen - in onze sociale agenda.

Een sociale agenda waarmee we niet alleen - met de inmiddels geroemde Limburg Aanpak - al duizenden mensen weer aan het werk hebben gekregen. Maar ook bouwen aan een sterkere sociale structuur.

Met bijvoorbeeld de Vereniging Limburg die laat zien dat Limburg al vele 'Kleine Huisjes' rijk is. (De 'Kleine Huisjes' die Koning Willem Alexander in zijn kersttoespraak aanhaalde als toonbeeld van gemeenschapszin...)

Of zoals een bezoeker van het 'Wij zijn Limburg'- festival - gevierd op 29 november - tevreden constateerde; en ik citeer hem graag: "Als je hier bent, voel je dat Limburg vooruit gaat." Daarnaast, dames en heren, mogen we nu constateren dat die transitie die 45 jaar geleden begon, deze dagen aan het landen is in bijvoorbeeld Brightlands, in IBA, in de dit jaar te openen Buitenring én in de zogenaamde Regiodeal Parkstad.

Voor deze Regiodeal mogen we nu die extra 40 miljoen in onze *pocket* steken. Waarmee Limburg als enige het maximale bedrag ontvangt dat Den Haag te verdelen had uit de zogenaamde Regio Envelop. Omdat het zo'n gemeenschappelijk gedragen plan was; omdat wij iedereen hebben meegenomen...

Iedereen meenemen is ook de opgave voor de volgende - onvermijdelijke - transitie. Ook wel de (grote) verbouwing genoemd in het nationale (Ontwerp) Klimaatakkoord en ons eigen Limburgs plan voor een energie-neutrale toekomst (met de naam Lekta). Een enorme verbouwing waarvan wij weten dat het ook té snel kan gaan.

Te snel om lusten en lasten eerlijk te verdelen.

Te snel om draagvlak te creëren.

Te snel om meteen bij te kunnen benen...

Een transitie – of verbouwing – dus waarbij het loont te leren van het verleden. Dat niet net als toen vergeet iedereen mee te nemen...

100 jaar democratie/Algemeen Kiesrecht

Dames en heren, dit jaar – ook precies 100 jaar geleden - koos Nederland voor het algemeen kiesrecht, om iedereen mee te nemen in onze democratie. Overigens nadat onze Charles Ruys de Beerenbrouck zich in zijn eerste regeringsverklaring van november 1918 nadrukkelijk had uitgesproken vóór dat vrouwenkiesrecht. Dus wie weet hoe lang Nederland had moeten wachten als er toen geen Limburger aan het roer had gestaan...

Het is overigens ook een Limburgse die een jaar later als allereerste in Nederland haar stem uitbrengt. Dit was in 1920 burgemeestersvrouw Lisa Spauwen bij de tussentijdse verkiezingen in Gronsveld.

Dit jaar, dames en heren, mogen we maar liefst tweemaal dit feest der democratie vieren, ofwel gebruik maken van dit kiesrecht. Op woensdag 20 maart voor de Provinciale – en Waterschaps - en op 23 mei voor de Europese verkiezingen.

Twee (drie) verkiezingen die helaas vorige keer haast nog minder stemmers trokken dan voor de invoering van het algemeen kiesrecht. Iets wat ik als rechtgeaarde Limburger doodzonde vindt, zeker in óns

jubileumjaar. Dus kom op Limburg, oud én jong, ga op 20 maart én 23 mei stemmen! Laat Charles Ruys de Beerenbrouck niet in zijn hemd staan.

Zeker voor Europa worden het spannende verkiezingen.

- Gaan er nu meer jongeren stemmen omdat ze niet zoals hun Britse leeftijdsgenoten hun bewegingsvrijheid willen verliezen?
- Zien we straks een Limburger Jean-Claude Juncker opvolgen?
- En hoezeer gaat de Brexit haar stempel – óók op Limburg - drukken? (Al heb ik er in Brussel nog steeds een kratje bier op staan dat de Britten blijven.)

Dichter bij huis zijn we nu ook op zoek naar nieuwe - of beter aanvullende - vormen van democratie. Vormen waarmee Limburgers zich nog beter gehoord, beter vertegenwoordigd en beter meegenomen voelen.

Zo heeft 5 weken geleden - op 26 november verdeeld over Kerkrade, Sittard en Venlo - de eerste Burgertop Limburg plaatsgevonden. De 6 burgerpanels - met ruim 200 deelnemers- die hier uit zijn

voortgekomen gaan nog vóór de verkiezingen Provinciale Staten bestoken met specifieke ideeën en boodschappen voor een Limburg dat nog lekkerder kan lopen voor alle Limburgers.

Dames en heren, het zal u misschien verbazen maar het Sociaal Planbureau liet afgelopen vrijdag weten dat de Nederlander anno nu méér vertrouwen in de politiek heeft dan in de jaren zeventig, dé jaren van iconische politici als Dries van Agt, Joop den Uyl en Hans Wiegel. En hun partijen – het politieke midden - in 1977 nog 130 van de 150 zetels wonnen. Nu zijn dat er nog minder dan de helft: 61 ...

Ofwel ontevreden kiezers hebben nu zoveel meer ‘tegen’ te kiezen dan toen, of trekken een hesje als dit met een andere kleur aan... Omdat ze geïrriteerd, boos of teleurgesteld zijn...

(Gouverneur trekt wit hesje aan met tekst Limburg loopt lekker)

Zij protesteren, net als ik. En dan bedoel ik protesteren in de letterlijke Latijnse betekenis van het woord: publiekelijk verklaren, ergens vóór getuigen, pró-testeren...

Dames en heren, ik sta hier in dit hesje omdat het ook mijn taak is om onze unieke provincie op haar best te presenteren. Door publiekelijk te verklaren, te getuigen dat het hier eigenlijk best wel lekker loopt. En dat ook trots tot in Den Haag - en ver daarbuiten - rond te toeteren...

Maar dat positieve protest mag mij als gouverneur - en u - geen vrijbrief geven om hen te negeren die wellicht terecht boos en teleurgesteld zijn. Boos en teleurgesteld dat het voor hen nog niet goed genoeg loopt; dat ze nog onvoldoende profijt trekken van die goedlopende zaken; of vrezen dat enkel de lasten voor hen zijn, en niet de lusten...

Dit witte hesje staat óók voor het niet willen negeren van hen die eerder niet of onvoldoende zijn meegenomen. Dit witte hesje staat vóór een Limburg als Nederlandse provincie waar mensen erbij horen; vóór een Limburg waar we fatsoenlijk met elkaar omgaan en vóór een Limburg waar iedereen mag meetellen....

Natuurlijk: zou ik hier staan als de 50 jaar geleden vermoorde Martin Luther King - ik heb overigens alleen mijn snor met hem gemeen - maar zou ik hier als hem staan en u net zo goed kunnen begeistere, dan zou ik maar wat graag zeggen:

...Ik heb een droom dat op een dag heel Limburg in het wit beweegt.

In het wit beweegt door een zee van trotse, witte-hesjes-dragende Limburgers...

En in die droom maken u en ik ons samen goed boos op al die oorzaken van boosheid en teleurstelling. Oorzaken die we blootleggen en tackelen. Omdat we juist in deze jaren de wil, de brains en de middelen hebben. In een **Limburg dat eigenlijk best wel lekker loopt**.

Of ben ik nu al aan het ontwaken...?

Overigens zou u willen figureren in mijn droom, stuur me even een mailtje dan zorg ik dat u er ook eentje krijgt...

Dames en heren, u weet we gaan zo weer samen zingen, maar niet voordat ik toch nog een heel klein quizje met u wil spelen:

1. Welke 2 van de nu 31 Limburgse gemeenten mogen we vandaag in het bijzonder feliciteren?
...Beekdaelen, gisteren geboren uit een fusie tussen Nuth, Schimmert en Onderbanken.

..en Horst aan de Maas dat dit jaar haar 800 jarig bestaan viert. En waarvan Sevenum én het OLS mag organiseren én net een miljoen rijker is geworden.

2. Waarmee mogen we het Bisdome van Roermond – qua grondgebied quasi gelijk aan Limburg – feliciteren?

Het is dit jaar 460 jaar geleden opgericht. Een verjaardag dat het Bisdome mag vieren met een nieuwe bisschop: Harrie Smeets, eine vaan us...(indien aanwezig: welkom)

3. Wie wordt er uitgerekend in dit jaar van het Varken 60 oud?

Juist, uw gouverneur, dames en heren. Een leeftijd waarmee je volgens een Chinese wijsheid eindelijk rijp genoeg bent om je geheel tot het allerhoogste te wijden. Prijst u dus gelukkig met de wijsheid die u dit jaar van mij gaat ontvangen.

Dames en heren, ik kom aan het eind, we gaan zo zingen...

Maar laten we dat samen doen met een Koningin.

Een Koningin die 100 jaar geleden heel erg in haar nopjes was met ons. Na een paar ontmoetingen met Charles Ruys de Beerenbrouck geeft ze – ik heb het over Koningin Wilhelmina - toe dat hij ‘ al was hij Limburger en katholiek’ toch een ‘gunstige indruk’ maakte.

En omdat wij toen zo hartstochtelijk ‘nee’ zeiden tegen België, bezocht ze uit dankbaarheid voor onze trouw en toewijding aan het vaderland op 1 maart 1919 Zuid-Limburg.

Waar natuurlijk het lied werd gezongen dat later ons volkslied werd (én dat van Belgisch Limburg)

Naar verluidt heeft Wilhelmina het lied bij een andere gelegenheid in dat jaar uit volle borst meegezongen.

Verliefd als ook zij was op die provincie die 100 jaar later eigenlijk best wel lekker loopt, en waar de hoorn des herders nog steeds schalt...

(Jachthoorns zetten in voor zingen Limburgs volkslied)